

GİBTÜ İslami Araştırmalar Dergisi

GISTU Journal of Islamic Studies

مجلة الدراسات الإسلامية

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/gibtuislamad>

Cilt/Volume: 5, Sayı/Issue: 2, Yıl/Year: 2024 (Aralık/ December)

İlâhî Kitapların Tahrif Edilmesine Yönelik Kur'ân'da Yer Alan Eleştiriler *Criticisms in the Qur'an Regarding the Distortion of the Divine Books*

Mehmet Tütüncüler

Milli Eğitim Bakanlığı Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü Gaziantep, Türkiye
Ministry of National Education Gaziantep Provincial Directorate of National Education
Gaziantep, Türkiye
mtutunculer27@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3737-8229>

Makale Bilgisi – Article Information

Makale Türü/Article Type: Tez Özeti/ Thesis Summary

Geliş Tarihi/Date Received: 2 Ekim/ October 2024

Kabul Tarihi/Date Accepted: 4 Kasım/ November 2024

Yayın Tarihi/Date Published: 31 Aralık/ December 2024

Atıf / Citation: Mehmet Tütüncüler, “İlâhî Kitapların Tahrif Edilmesine Yönelik Kur'ân'da Yer Alan Eleştiriler”. GİBTÜ İslami Araştırmalar Dergisi, 5/2, (Aralık/ December, 2024), 82-100. <https://doi.org/10,56477/gibtuislamad.1560405>.

Etik Beyan: Bu çalışma, *Kur'ân'ın Ehl-i Kitabın İnanç ve Uygulama Tahriflerine Yönelik Eleştirel Yaklaşımı* başlıklı doktora tezi çalışması esas alınarak hazırlanmıştır.

İntihal: Bu makale, intihal.net yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Yayıncı / Published by: Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Öz

Bu çalışma, Kur'ân'ın ilahi kitapların tahrifine yönelik eleştirel bakış açısını, özellikle Tevrat ve İncil'e yapılan insan müdahalelerini klasik ve modern tefsirler ile akademik çalışmalar çerçevesinde kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Kur'ân, ilahi kitaplara inandığını iddia eden bazı toplulukların kutsal metinlerin yalnızca bir kısmını kabul edip diğer kısımlarını reddetmelerini ciddi şekilde eleştirmektedir. Bu bağlamda, Allah'ın emir ve yasaklarının toplulukların arzu ve isteklerine uymadığı için gizlenmesi, değiştirilmesi ve saptırılması Kur'ân tarafından açıkça ifşa edilmektedir. Kur'ân, ilahi kitaplardan olmayan emirlerin ve nehiylerin kitaptanmış gibi sunulmasının da doğru olmadığını ve bu tür eylemlerin reddedilmesi gerektiğini belirtmektedir. Böylece, keyfi inanç ve uygulamaların hem dini hem de toplumsal düzeyde ciddi tutarsızlıklara yol açtığı gözlemlenmektedir. Bu tutarsızlıklar, toplumların inanç sistemlerini zayıflatmakta ve toplumsal yapıyı bozarak huzursuzluklara yol açmaktadır. Çalışma, bu tür davranışların hem dünyevi hem de uhrevi sonuçlarını Kur'ân perspektifinden detaylı bir şekilde ele alırken, aynı zamanda ilahi mesajların doğru bir şekilde anlaşılması ve uygulanması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Kur'ân, ilahi mesajların bütüncül bir yaklaşımla kabul edilmesinin önemini vurgulamaktadır. Bu anlamda, Kur'ân'ın eleştirileri, ilahi kitapların özüne ve değerine zarar veren her türlü tahrifatın karşısında durulması gerektiğini açıkça ortaya koymakta ve ilahi mesajların doğru bir şekilde anlaşılması ve toplumda doğru bir şekilde uygulanmasının önemini belirlemektedir. Ayrıca, Kur'ân'ın verdiği mesajların ve önerilerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde doğru bir şekilde değerlendirilmesi gerektiği, ilahi mesajların ve öğretilerin sadece belirli bir kesim tarafından değil, toplumun tamamı tarafından doğru bir şekilde benimsenmesi gerektiği de vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, ilahi mesajların bütüncül bir yaklaşımla kabul edilmesinin önemi, konu ile ilgili âyetlerin anlatımında izlenen temel bir prensip olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kur'ân, İlahi Kitaplar, Tahrif, Ehl-i kitap, Yahudi

Abstract

This study examines the Quran's critical perspective on the distortion of divine books, especially human interventions in the Torah and the Bible, within the framework of classical and modern commentaries and academic studies. The Quran criticizes some communities that claim to believe in divine books for accepting only a part of the sacred texts and rejecting the other parts. In this context, it exposes attempts to conceal Allah's commands and prohibitions because they do not comply with their own desires and wishes and to change Allah's word by distorting it from its original intention. It also criticizes and rejects the acts of presenting commands, prohibitions and practices that are not from the divine book as if they were from the book. It is observed that such arbitrary beliefs and practices lead to inconsistencies at both religious and social levels. The study presents both the worldly and hereafter consequences of these behaviors from the Quranic perspective. The Quran emphasizes the importance of accepting divine messages with a holistic approach. Based on this importance, the criticisms of the Quran clearly reveal that any kind of distortion that harms the essence and value of the divine books must be opposed and draw attention to the need for the correct understanding and implementation of divine messages. In this context, the importance of correctly evaluating the messages and suggestions given by the Quran on both an individual and social level and accepting the divine messages with a holistic approach can be observed in the narration of the verses on the subject.

Keywords: Quran, Divine Books, Tahrif, People of the Book, Jewish.

Giriş

Müslümanlar nezdinde Kur'ân'dan önceki ilahi kitapların beşer tasarruflarına maruz kalarak tahrif edildiğine dair inanç Kur'ân'da yer alan ifadelere dayanmaktadır. Bu inanca göre, Allah tarafından Kur'ân'dan önce indirilen Tevrat ve İncil'in, zamanla tahrif edildiği kabul edilmektedir. Bu kitaplardaki tahrifin de ilahi vahyin bütünlüğünü bozacak seviyede olduğu anlaşılmaktadır. İslâm inancına göre, ilahi vahyin taşıdığı mesaj bütünlüğünün bozulması nedeniyle, bu ilahi kitapların mevsukiyeti bir bütün olarak tahrifat kapsamında değerlendirilmektedir.

Kur'ân'da, Tevrat ve İncil'in beşer eliyle tahrife maruz kaldığına ilişkin açıklamalar yer almaktadır.¹ Bu açıklamalarda tahrifin kimler tarafından yapıldığına dair bilgi de bulunmaktadır. Dolayısıyla ilahi kitapları tahrif eden dini toplulukların Ehl-i kitap olduğu görülmektedir. Diğer yandan, Kur'ân'da ilahi kitaplara karşı tahrif eylemine girişen bu çevrelerin öne sürdüğü gerekçelere dikkat çekilmektedir. Bunun yanı sıra ilahi kitaplara yönelik sözü edilen eylemlerin dünyevi ve uhrevi açıdan değerlendirildiği, konuyla ilgili hükümlerin açıklandığı da görülmektedir. Aynı zamanda İslâm'ın zuhurunda Yahudi ve Hristiyan çevrelerin Hz. Muhammed'e, Kur'ân'a ve İslâm'a karşı takındıkları olumsuz tavırlara, kendilerine indirilen ilahi kitaplara karşı bir davranış biçimi haline gelmiş tutum ve eylemlerine yer verilmektedir. Bu kapsamda özellikle Yahudilerin Tevrat'a inanma hususunun ve Tevrat'ın hükümlerini uygulamadaki tutum ve tasarruflarının birbiriyle uyuşmadığı, tutarsızlıklar içinde olduğu öne çıkmaktadır. Kur'ân'ın, onların bu tutum ve tasarruflarını tarihsel anlatımdan ziyade Hz. Muhammed'e ve Kur'ân'a yönelik gösterdikleri düşmanlıklarının ve saldırganlıklarının izahına ağırlık verdiği görülmektedir.

Sonuçta ilahi kitapların tahrifinde çeşitli eylemlerin ortaya çıktığı gözlemlenmekte, Kur'ân'da bu tahrifata dair açıklamalar yer almaktadır. Bu beyanlar'da ilahi kelamın bilhassa Tevrat'ın iyice anlaşılıp kavranmasından sonra, bile bile yapılan tahrif tipi,² bunun yanı sıra ilahi kelamın kelime ve ifadelerinin yerlerini değiştirerek ona müdahalelerin yapıldığı hususu,³ ayrıca ilahi kelamın üslup ve ifadesini taklit etmek suretiyle onun arasına beşer sözü katılması durumu dile getirilmektedir.⁴ Bununla birlikte bazı Ehl-i kitap mensuplarının,⁵ ilâhî kelimadanmış gibi bir izlenimi uyandırarak Kutsal Kitap'a bazı ilaveler yapmaya çalıştıkları bilgisi de

¹ Bk. el-Bakara 2/75,79; Âl-i İmrân 3/78; en-Nisâ 4/46; el-Mâide 5/13; el-Mâide 5/41.

² "Onlardan bir zümre, Allah'ın kelâmını işitirler de iyice anladıktan sonra, bile bile onu tahrif ederlerdi." el-Bakara 2/75.

³ "... Onlar kelimelerin yerlerini değiştirirler (kitaplarını tahrif ederler)..." el-Mâide 5/13.

⁴ "Ehl-i kitap'tan (Yahudi/Yahudi-Nasâra) bir gurup, okuduklarını kitaptan sanasınız diye kitabı okurken dillerini eğip bükürler. Hâlbuki okudukları Kitap'tan değildir. Söyledikleri Allah katından olmadığı halde: Bu Allah katındandır, derler. Onlar bile bile Allah'a iftira ediyorlar." Âl-i İmrân 3/78.

⁵ Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed Bağdâdî İbnü'l-Cevzi, *Zâdü'l-mesîr fî ilmi't-tefsîr* (Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-İslâmî, 2001), 1/297.

verilmektedir.⁶ Zikredilen bu tahrifat, ilahi kelamın itibarını ve güvenilirliğini sui-istimal ederek bireylerin kendi çıkarlarına ulaşmayı hedeflediği bir çaba olarak değerlendirilebilir.⁷

Kur'ân'da, ilahi kitaplara yapılan bu tahrifatın nedenlerinin yanı sıra dünyevi ve uhrevi cezai müeyyideleri de belirtilmektedir. Tahrifatın söz konusu edildiği ayetlerde genel olarak tahrif eyleminin yadırgandığını, eleştirel bir üslubun hâkim olduğunu görmek mümkündür. Zikredilen bu çerçevede Ehl-i kitabın özellikle Yahudilerin Tevrat'ı keyfi olarak tatbik etme eyleminden başlamak yerinde olur.

1. İlahi Kitaptaki Hükümleri Keyfi Olarak Tatbik Etme

Yukarıda ifade edilen tahrifat çeşitlerinin temelinde reddi pek mümkün olmayan batıl ve yanlış inançların bulunduğu inkâr edilemeyen bir gerçektir. Dolayısıyla İlahi kitabın özellikle Tevrat'ın bir kısmına inanıp bir kısmına inanmama durumu beraberinde tahrifatı getirmiş bulunmaktadır. Kur'ân'da, bu bağlamda kendilerine kitap indirilmiş olan toplulukların kitabın içeriğine yönelik yanlış tutumlarının ilahi kitap bütünlüğü açısından değerlendirildiği görülmektedir. Bu değerlendirmelerde ilahi kitaba bütüncül yaklaşımı zedeleyen doğru olmayan tutumlar tespit edilmekte, inanç, eylem ve uygulama açısından ilahi kitabın bütünlüğüne dair hatalı tutumlar ortaya konulmaktadır. Bu çerçevede Evs ve Hazrec kabileleri üzerinden vekâlet savaşları sürdüren İsrailoğullarının kendi aralarında savaşmamaları gerektiği halde bu çatışmalara dolaylı olarak devam ettikleri, savaş sonunda karşı taraftan esir düşen dindaşlarını ilahi emir gereği kurtardıkları anlaşılmaktadır.⁸ Benzer şekilde son Peygamber konusunda da kitabın emrini göz ardı eden bir tutum sergiledikleri, Tevrat'ta tanıtılan vasıflara sahip olan Hz. Muhammed'i inkâr ettikleri müşahede edilmektedir.⁹ Bu durum, Yahudilerin Allah'ın vahyini kendi istek ve beklentilerine göre değerlendirip uyguladıklarını,¹⁰ binaenaleyh tahrifte bulduklarını ortaya koymaktadır.¹¹

⁶ «Elleriyle (bir) Kitap yazıp sonra onu az bir bedel karşılığında satmak için «Bu Allah katındandır» diyenlere (Yahudi hahamlarına) yazıklar olsun! Elleriyle yazdıklarından ötürü vay haline onların! Ve kazandıklarından ötürü vay haline onların!» el-Bakara 2/79.

⁷ el-Bakara 2/79.

⁸ Ebü'l-Fida İmadüddin İsmail b. Ömer İbn-i Kesîr, *Muhtasar tefsîrû İbn Kesîr*; thk. Muhammed Ali Sâbûnî (Beyrut: Dâru'l-Kur'âni'l-Kerîm, 1981), 1/84.

⁹ Ebü Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd Semerkandî el-Mâtürîdî, *Te'vilatü'l-Kur'ân/Te'vilatu ehli's-sünne*, thk. Mecdî Bâslûm (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2005), Bkz. 1/505; Muhammed b. Ahmed b. Mustafa b. Ahmed Ebu Zehra, *Zehretü't-Tefâsîr* (Dâru'l-Fikir'l-Arabi, ts.), 1/311.

¹⁰ Ebu Abdurrahman b. Nâsır b. Abdullah b. Nasır Sa'dî, *Teysirü'l-kerîmi'r-Rahman fi tefsîri kelami'l-Mennan*, thk. Abdurrahman b. Mualla el-lüveyhik (Müessesetü'r-Risale, 2000), 58; Muhammed Tahir b. Muhammed b. Muhammed et-Tunusi İbni Âşûr, *Tefsîrû't-Tahrîr ve't-tenvîr* (Tunus: et-Dâru't-Tunisiyye, 1984), 6/274.

¹¹ el-İmâdi Muhammed b. Muhammed b. Mustafa Ebu's Suûd, *İrşâdü'l-akli's-selîm ilâ mezâyâ'l-Kitâbi'l-Kerîm* (Beyrut: Dâru İhyâu't-Turâsi'l-Arabi, ts.), Bkz. 3/63.

Kur'ân'a göre ilahi bir kitaba inanmak demek onu bütünüyle kabul etmek demektir.¹² Dolayısıyla Kur'ân'da ilahi kitabın içindeki bazı hükümlere aykırı eylem ve uygulamalarda bulunmak, ilahi kitabın bazı kısımlarını kabul edip diğer kısımlarını reddetmek şeklinde değerlendirilmektedir. Bu ise o kitaba bütünüyle inanılmadığı anlamına gelmektedir. Kur'ân'da bu durum, kendilerine kitap indirilmiş topluluklar hakkında eleştirel bir üslupla anlatılmaktadır.¹³ Tevbih yani kınama ve ayıplama kastı taşıyan bu üslup, sözü edilen eylemin kendilerine ilahi bir kitap indirilen İsrailoğulları tarafından fiilen gerçekleştirildiğini¹⁴ ve dolayısıyla Tevrat'ın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr ettiklerini kanıtlamaktadır.¹⁵

Genel bir yaklaşımla bilhassa Yahudilerin tutum ve davranışlarıyla ilgili olduğu anlaşılan ilahi kitaba yani Tevrat'a bütüncül inanmama ve onu uygulamama tahrifi Kur'ân'da eleştirel bir üslup ile anlatılmaktadır.¹⁶ İlahi kitaba kısmi inanmama halinin, ilahi kitabın bazı hüküm ve emirlerinin göz ardı edilmesi, muhtevasına göre hareket etmekten geri durulması şeklinde açığa kavuşturulduğu görülmektedir. Bu bütüncül inanmama tutumu beraberinde Kur'ân'da dünyevi ve uhrevi cezayı da getirmektedir. Bu noktada ilahi kitapta Allah'ın emir ve yasaklarını gizleme konusunu ele almanın önem arz ettiğini düşünüyoruz.

2. İlahi Kitaptaki Allah'ın Emir ve Yasaklarını Gizleme

Kur'ân'da ilahi öğretinin gizlenmesi veya açıklanmaması yönündeki tutumun ciddi bir şekilde eleştirildiği ve cezai müeyyideye tabi tutulduğu görülmektedir. Kur'ân'da ifade edildiği şekliyle bu tutumun kitap indirilmiş topluluklar tarafından icra edilmesine dikkat çekilmektedir.¹⁷ Kur'ân'da yer alan bu konu hakkındaki anlatımlar bir bütün olarak ele alındığında, bu tutumun hem bir ilahi dinin kendi kapsamı içinde hem önceki kitapların Kur'ân hakkında içerdiği bilgiyle ilgili olduğu müşahede edilmektedir. Allah'ın emir ve yasaklarını gizlemeye ve açıklamamaya yönelik bu tutumun ilgili bilginler ve sorumlularla alakalı olduğu anlaşılmaktadır.

¹² "...Yoksa siz Kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden öyle davrananların cezası dünya hayatında ancak rüsvaylık; kıyamet gününde ise en şiddetli azaba itilmeştir. Allah sizin yapmakta olduklarınızdan asla gafil değildir." el-Bakara 2/85.

¹³ "...Yoksa siz Kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? ..." el-Bakara 2/85.

¹⁴ Ebû'l-Berekat Hafızüddin Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd Nesefî, *Medârikü't-tenzîl ve hakâikü't-te'vîl* (Beyrut: Dârü'l-Kelimi't-Tayyib, 1998), Bkz. 1/106; İbnü'l-Cevzi, *Zadü'l-mesîr*, Bkz.1/85; Ebû Cafer b Cerir Muhammed b. Cerir b. Yezid Taberî, *Câmiü'l-beyân fî tefsîri'l-Kur'ân* (Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2000), Bkz. 2/305.

¹⁵ el-Mâtürîdî, *Te'vilatu ehli's-sünne*, 1/505.; Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensârî el-Kurtubî, *el-Câmi li ahkâmi'l-Kur'ân* (Kahire: Dârü Kütübî'l-Mısriyye, 1964), 2/22; Ahmed b Mustafa el-Merâğî, *Tefsîrü'l-Merâğî* (Şirketü Mektebetü ve Matbatü Mustafa el-Babî el-Halebi, 1946), Bkz. 1/162; İbni Âşûr, *Tefsîrü't-Tahrîr ve't-tenvîr*, 1/591.

¹⁶ "(Ey İsrailoğulları!) Birbirinizin kanını dökmeyeceğinize, birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayacağınıza dair sizden söz almıştık. Her şeyi görerek sonunda bunları kabul etmişsiniz. Bu misakı kabul eden sizler, (verdiğiniz sözün tersine) birbirinizi öldürüyor, aranızdan bir zümreyi yurtlarından çıkarıyor, kötülük ve düşmanlıkta onlara karşı birleşiyorsunuz. Onları yurtlarından çıkarmak size haram olduğu halde (hem çıkarıyor hem de) size esirler olarak geldiklerinde fidye verip onları kurtarıyorsunuz. Yoksa siz Kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden öyle davrananların cezası dünya hayatında ancak rüsvaylık; kıyamet gününde ise en şiddetli azaba itilmeştir. Allah sizin yapmakta olduklarınızdan asla gafil değildir. el-Bakara 2/84-85.

¹⁷ "Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (o kitaptaki peygamberi), öz oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Buna rağmen onlardan bir gurup bile bile gerçeği gizler." el-Bakara 2/146.

Kur'ân, ilahi kaynaklı bilgiyi gizlememe konusunda onlardan söz alındığını vurgulamaktadır.¹⁸ Bu sözün ilgili peygamber ve çağdaş muhatapları ile sınırlı olmadığı, onun temsil ettiği ilahi öğretiyle muhatap olan herkes için geçerli olduğu görülmektedir.¹⁹ Kur'ân'da, ilahi kitapta yer alan hidayet ve istikamet yolunun gizlenmesi ve ilgili bilgilerin verilmemesi, ilahi kitaplar hakkında bilgi sahibi ve sorumlu olan yetkili çevrelerin tamamını kapsayacak şekilde ele alınmaktadır. Bakara 2/159. âyette²⁰ indirilen apaçık deliller ile hidayet yolunun gösterilmiş olmasına yapılan atıfta insanların bu delilleri ve hidayet yolunu gizlemiş olmalarına vurgu yapılmaktadır. Anlatımın üslubu bu eylemin belirgin bir şekilde yadırgandığını göstermektedir. Eylemin müeyyidesi ise *"işte onlara hem Allah hem de bütün lânet ediciler lânet eder"*²¹ şeklinde ifade edilmektedir.

Bazı insanlar gerçeği gördükleri ve anladıkları halde onu gizlemişlerdir; bu durum, Âl-i İmrân suresinde Ehl-i kitaba nispetle açıkça belirtilmektedir.²² Burada Ehl-i kitabın, gerçeği görmüş oldukları halde Allah'ın âyetlerini inkâr etme gerekçeleri onlara sorulmaktadır. Bu sorgulama yadırgayıcı ve eleştirel bir üslupla yapılmaktadır. Kur'ân, Ehl-i kitabın doğruyu eğriyle karıştırma eylemlerini *"Ey Ehl-i Kitap! Neden doğruyu eğriyle karıştırıyorsunuz?"* ifadesiyle tespit ederken onların gerçeği bile bile gizlemelerini *"ve bilerek gerçeği gizliyorsunuz"* şeklinde belirtmektedir.²³ Bu değerlendirmede, eylem ve tasarrufa yönelik eleştirel bir üslup bulunmaktadır. Aynı zamanda Ehl-i kitabın, kendilerine bildirilen gerçeği bilerek ve kasıtlı olarak gizledikleri, dolayısıyla bu tahrifin ilahi iradeyi bilinçli bir şekilde görmezden gelme ve onu gizlemeyle yapıldığı tezahür etmektedir.²⁴ Sonraki âyette ise Ehl-i kitabın bu tasarrufları *"Müminlere indirilmiş olana sabahleyin inanıp akşamleyin inkâr edin."* şeklinde daha net bir ifade ile betimlenmektedir. Bu tasarruflarına dair *"Belki onlar da dinlerinden dönerler"*²⁵ şeklindeki beklenti ve gerekçelendirmeleri açık beyana konu olduğu görülmektedir. Bu anlatımda da Ehl-i kitabın hakkı batıl ile karıştırma ve hakkı kasta bağlı gizleme eylem ve tasarruflarının fiilen vukuunun Kur'ân'da tespit edilmiş olduğu ortaya çıkmaktadır. Önceki toplulukların ilahi kitaplarda açıklanan gerçekleri gizleme tutumlarının ortaya konulduğu Mâide suresinde Ehl-i kitaba hitaben

¹⁸"Allah, kendilerine kitap verilenlerden, Onu mutlaka insanlara açıklayacaksınız, onu gizlemeyeceksiniz" diyerek söz almıştı. Onlar ise bunu kulak ardı ettiler, onu az bir dünyalığa değiştirdiler. Yaptıkları alış-veriş ne kadar kötü!" Âl-i İmrân 3/187; bkz. Remzi Kaya, "Müslüman Ehl-i Kitap İnanç Esaslarının Karşılaştırılması", *Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Girişinin Din Boyutu (Sempozyum)*, (2003), 316.

¹⁹ Sa'dî, *Tefsiru's-Sa'di*, Bkz. 160; el-Kurtubî, *el-Câmi li ahkâmi'l-Kur'ân*, Bkz. 4/304.

²⁰ "İndirdiğimiz açık delilleri ve hidâyet yolunu -kitapta onu insanlara apaçık göstermemizden sonra- gizleyenler yok mu, işte onlara hem Allah hem de bütün lânet ediciler lânet eder."

²¹ el-Bakara 2/159.

²² "Ey ehl-i kitap! (Gerçeği) görüp bildiğiniz halde niçin Allah'ın âyetlerini inkâr edersiniz? Ey ehl-i kitap! Neden doğruyu eğriye karıştırıyor ve bile bile gerçeği gizliyorsunuz? Âl-i İmrân 3/70-71.

²³ Âl-i İmrân 3/71.

²⁴ İbrahim Hilmi Karşlı, "Kur'ân'da Yahudi Din Adamlığı -Yahudi Geleneğiyle Mukayeseli Bir Çalışma-", *Milel ve Nihal (Dergi)* VII/1 (2010), 79.

²⁵ Âl-i İmrân 3/72.

H. Muhammed'in gönderilme amacı açıklanmaktadır.²⁶ Ayette, Ehl-i kitabın ilahi kitaplarda gizlediği birçok gerçeği ortaya çıkarmak üzere H. Muhammed'in gönderilmiş olduğu belirtilmektedir. Bu ifade, Ehl-i kitabın kutsal metinlerdeki bilgileri kasıtlı olarak gizlediklerini vurgulamakta ve H. Muhammed'in bu gizlenen gerçekleri açıklamak için geldiğini belirtmektedir.²⁷ Kur'ân, Ehl-i kitabın gerçeği gizleme çabalarını tespit ederek bu eylemleri ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca hakikatin başka bir ilahi kitapla (Kur'ân'la) yeniden açıklanmasıyla bu gizleme çabalarının etkisiz hale getirildiği görülmektedir. Bu bağlamda, ilahi hakikatleri gizleme çabalarının her zaman sonuçsuz olduğu da vurgulanmaktadır. Bu durum, ilahi kitaplar arasındaki takip ve bütünlüğü gösteren bir tasavvuru da içermektedir.

Allah tarafından bildirilen vahyin gizlenmesiyle ilgili en önemli hususlardan biri, H. Muhammed'in nübüvvetidir.²⁸ Bu gizleme eylemi, Kur'ân'dan önce indirilen ilahi kitapların mensupları tarafından gerçekleştirilmiştir. Kur'ân, vahyi gizleyenleri Ehl-i kitabın bir kesimiyle ilişkilendirmekte ve *"Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (o kitaptaki peygamberi), öz oğullarını tanıdıkları gibi tanılar"* beyanıyla gizlenen bilginin aslında bu çevreler tarafından açıkça bilindiğini vurgulamaktadır. Âyet, *"Buna rağmen onlardan bir grup bile bile gerçeği gizler"*²⁹ beyanıyla bu gizlemenin kasıtlı olduğunu tespit etmektedir. Kur'ân, gizlenen nübüvvet gerçeğinin önceki kitaplarda açıkça bildirildiğini vurgulamakta³⁰ ve bu kitapların içeriğine vakıf olup toplumu yönlendirme konumunda olan bazı Ehl-i kitap çevrelerinin, bu bilgiyi kasıtlı olarak gizleyip insanların aydınlanmasını ve hidayete ulaşmasını engellemeye yönelik çabalarını ifşa etmektedir.³¹

Âyetlerin anlatım akışında, hakkı gizleme eylemini gerçekleştirenlerin açıkça eleştirildiği görülmektedir. Özellikle, ellerindeki kitapta H. Muhammed'in özellikleri belirtilmesine rağmen, Ehl-i kitap din adamlarının bu gerçeği gizlemekte olduğu ifade edilmektedir.³² Kur'ân bu bağlamda, Ehl-i kitabın gerçek bilgiye sahip olduklarını, ancak kasıtlı olarak bu bilgiyi gizleyip saptırdıklarını vurgulamaktadır.³³ Bu durum, Tevrat ve İncil'e aykırı olan, H. Muhammed'in özellikleri hakkındaki yanlış bilgilerin, dinî öğretiler temelinde meşrulaştırılmaya çalışıldığını ve dini

²⁶ "Ey ehl-i kitap! Resûlümüz size Kitap'tan gizlemekte olduğunuz birçok şeyi açıklamak üzere geldi; birçok (kusurunuzu) da affediyor. Gerçekten size Allah'tan bir nur, apaçık bir kitap geldi" el-Mâide 5/15.

²⁷ Ebü'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habib Maverdi, *en-Nüket ve'l-uyûn tefsîru'l-Kur'ân* (Beyrut: Dâru İhyai't-Türâsi'l-Arabi, 1997), 1/441-442.

²⁸ Enver Bayram, "Kur'ân'da Yahudilere Lanet Edilme Meselesi", *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (2020), 22; Osman Kaya, *Kur'an'ın Nüzûlu Sürecinde Müslümanlarla Diğer Dinî Guruplar Arasındaki İlişkilerin Kur'an'a Yansması* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2004), 219; Ebü'l-Fazl Celaledin Abdurrahman b. Ebî Bekr es-Süyûtî, *ed-Dürü'l-mensûr fi't-tefsîr bi'l-me'sûr* (Beyrut: Darü'l-Fikir, ts.), 1/55; Neseî, *Medârikü't-tenzîl ve hakâikü't-te'vîl*, 1/152.

²⁹ el-Bakara 2/146.

³⁰ el-Bakara 2/146; el-En'âm 6/20.

³¹ Neseî, *Medârikü't-tenzîl ve hakâikü't-te'vîl*, Bkz. 3/481.

³² Ömer F. Harman, "Yahudilikte Peygamberlik ve Peygamberler", *İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi* IX/[Prof. Dr. Nihad M. Çetin Hatıra Sayısı] (1995), 161.

³³ "Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (o kitaptaki peygamberi), öz oğullarını tanıdıkları gibi tanılar. Buna rağmen onlardan bir gurup bile bile gerçeği gizler." el-Bakara 2/146; "Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (Resûlullah'ı) kendi oğullarını tanıdıkları gibi tanılar. Kendilerini ziyan edenler var ya, işte onlar inanmazlar." el-En'âm 6/20.

temsil makamında bulunan kişilerin ilahi öğretileri kendi amaçlarına alet ettiklerini ortaya koymaktadır³⁴ Tarih boyunca, özellikle de Hz. Muhammed dönemindeki Yahudilerin, peygamberleri Hz. Musa tarafından kendilerine iletilen vahyi gizledikleri anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, Bakara Suresi'nin 42. ve 159. ayetlerine dayanarak, gizleme sorumluluğunun Ehl-i kitaba ait olduğu ve gizlenen gerçeklerin arasında Tevrat ve İncil'de açıklanan İslam'ın da yer aldığı bildirilmektedir.³⁵ Ayrıca Hz. Muhammed'in peygamberliği ile Beytu'l-Haram'ın Hz. İbrahim'in hatta bütün peygamberlerin kiblesi olduğu gerçeğinin de Yahudiler tarafından gizlenen bilgiler arasında yer aldığı belirtilmektedir.³⁶

İlahi hakikatleri gizleme meselesi, En'âm suresindeki bir âyette de Ehl-i kitap ile ilişkilendirilerek Hz. Muhammed'in nübüvveti üzerinden açıklanmaktadır. Kendilerine kitap verilenlerin (Ehl-i kitabın) Hz. Muhammed'in nübüvvet bilgisine sahip oldukları gerçeği, *"onu (Resulullah'ı) kendi oğullarını tanıdıkları gibi tanır"* ifadesiyle beyan edilmektedir. Âyetin *"Kendilerini ziyan edenler var ya, işte onlar inanmazlar"*³⁷ ifadesi, Ehl-i kitap'tan bir kısım çevrelerin kasıtlı olarak bu bilgiyi doğrulamaya yanaşmayıp Hz. Muhammed'e inanmamaları durumunu onlar açısından bir kayıp, bir ziyan olarak belirtmektedir.

Bakara suresinde ise Ehl-i kitabın ilahi hakikati gizleme tasarrufları mahiyet ve sonuçları itibariyle detaylandırılmaktadır. Kur'ân, *"Allah'ın indirdiği kitaptan bir şeyi gizleyen"*³⁸ ifadesiyle Ehl-i kitabın ilahi kitapta açıklanmış ilahi hakikati gizlemelerini beyan etmektedir.³⁹ Gizlenmeye çalışılan konu hakikatin ahir zaman peygamberinin vasıflarının tasviri olarak değerlendirilmektedir. Âyette onların bu hakikati az bir bedel karşılığında değiştirdiklerine atıfta bulunularak bu eylemin bir çıkar sağlamaya matuf olduğuna da işaret edilmektedir. İlahi hüküm ve hakikatlerin maddi çıkar, dünyevi menfaat sağlamak amacıyla gizlenip çarpıtılması, açık bir şekilde *"karnına ateş doldurmak"*la betimlenmektedir. Bu âyette sözü edilen eylemlerin uhrevi müeyyidesinin de dile getirildiği görülmektedir. Buna göre Allah ahirette bu eylemin faillerini hesaba çekecek ve onların suçlarını tescil edecektir. Bu durum *"Orada onlar için can yakıcı bir azap vardır"*⁴⁰ ilahi tecziyesi ile beyan edilmektedir.

³⁴ İbnü'l-Cevzi, *Zadü'l-mesir*, 1/127.; Burhan İşliyen, "Kur'ân-ı Kerîm'in Din Adamlarını Dünyevîleşmeye Karşı İkazi", *Diyanet İlmî Dergi* 57/2 (15 Haziran 2021), Bkz. 504.

³⁵ Taberî, *Tefsîrü't-Taberî*, Bkz. 3/251 Hds. No: 2374.; Taberî, *Tefsîrü't-Taberî*, 1/571 Hds No:834; İbn-i Kesir, *Muhtasar tefsîrü İbn Kesir*, 1/158.

³⁶ Taberî, *Tefsîrü't-Taberî*, Bkz. 3/187; Ebü'l-Leys Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm es-Semerkandî, *Bahrü'l-'ulûm*, thk. Ali Muhammed Muavviz vd. (Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1993), 1/101; Neseefî, *Medârikü't-tenzîl ve hakâikü't-te'vîl*, 1/140; Maverdi, *en-Nüket ve'l-uyûn*, 1/204.

³⁷ el-En'âm 6/20.

³⁸ el-Bakara 2/174.

³⁹ Taberî, *Tefsîrü't-Taberî*, Bkz. 3/124; Nasîrüddin Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî, *Envarü't-tenzîl ve esrarü't-te'vîl* (Beyrut: Dârü İhyai't-Türâsî'l-Arabi, 1997), Bkz. 1/110.

⁴⁰ "Allah'ın indirdiği kitaptan bir şeyi (âhir zaman Peygamberinin vasıflarını) gizleyip onu az bir paha ile değiştirenler yok mu, işte onların yiyip de karınlarına doldurdukları, ateşten başka bir şey değildir. Kıyamet günü

Ehl-i kitap tarafından Hz. Muhammed'in peygamberliğine ve onun tebliğini gerçekleştirdiği İslam'a karşı bir duruş sergilenmiştir. Ehl-i kitabın kendi kitaplarında geleceğe dair bildirilen bilgileri kasıtlı olarak gizleyip çarpıttığı ve bu bilgileri gerçek mecrasından saptırdığı gözlemlenmektedir.⁴¹ Özellikle, Tevrat ve İncil'deki Hz. Muhammed'in müjdelenmesi ve niteliklerini içeren bölümlerin, âyetlerin tercüme sırasında tahrif edilip değiştirildiği ve yerlerine uydurma bilgilerin eklendiği anlaşılmaktadır.⁴² Bu tür çarpıtmalar Yahudiler tarafından Hz. İsa hakkında da gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla Ehl-i kitabın hem ilahi metinleri hem doğru yorumları gizlediği sonucuna varılmaktadır.⁴³

Yahudi din adamları ve ileri gelenlerinin, son peygamberin İshak oğullarından geleceğini beklerken İsmail oğullarından gelmesi sebebiyle ellerindeki dinî liderlik ve bunun sağladığı çıkarları kaybetme endişesini taşıdıkları görülmektedir. Bu durumun Tevrat'ta son peygamber olarak Hz. Muhammed'i tarif eden sıfatları değiştirerek kendi mensuplarını yanıltmaya ve gerçeği gizlemeye yol açtığını söylemek mümkündür.⁴⁴ Tevrat'ta müjdelenen peygamberin, Ehl-i kitabın kendi beklentilerine uymaması, bu gizleme ve tahrif eylemlerinin temel nedenlerinden biri olarak görülmektedir.⁴⁵ Bir başka ifadeyle âyetleri gizlemenin temelinde yatan sebebin de asabiyetten kaynaklanan haset olduğu,⁴⁶ bu hasedin de inat ve kendilerine indirilen vahyi inkâr etmelerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.⁴⁷

Tevrat ve İncil'de, Hz. Muhammed'in peygamberliğine işaret eden âyetlerin, doğrudan bilgi vermekten ziyade yorum ve çıkarımlarla anlaşıldığı görülmektedir. Bu âyetlerin anlamlarının Yahudi din adamları tarafından yanlış yorumlarla çarpıtıldığı ve saptırıldığı;⁴⁸ doğru açıklanmadığı ve bazı âyetlerin maksatlarının dışında tevîl edilerek gizlendiği anlaşılmaktadır.⁴⁹ Yahudi din adamlarının, ilahi vahyi insanlara açıklamak yerine gizlemeleri, insanoğlunun dünyevi tamah ve çıkar hırsı

Allah ne kendileriyle konuşur ve ne de onları temize çıkarır. Orada onlar için can yakıcı bir azap vardır. " el-Bakara 2/174.

⁴¹ Hikmet Akdemir, Hz. Peygamber ve insan sevgisi [Kutlu Doğum Sempozyumu (I: 2007: Şanlıurfa)]. Hz. Peygamberin Beşer Olduğunu Vurgulayan Âyetler Üzerine Bir Değerlendirme (: 2007), 36.

⁴² Vehbe Zuhayli, *et-Tefsîru'l-münîr fil-'akîdeti ve's-şer'ati ve'l-menhec* (Şam: Dârü'l-Fikri'l-Muâsır, 1997), Bkz. 2/51.

⁴³ Ayşe Uzun, "Tefsirde Tahsis: Mukatil b. Suleyman'ın Kitab-ı Mukaddes'in Tahrifine Dair Âyetleri Hz. Muhammed'in Tebşiri Özelinde Yorumlaması = Takhsis in the Tafsir: Mukatil b. Sulayman's Interpretation of Verses Regarded with Falsification of Bible in the Context of Muhammad's Tabshir", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi = Cumhuriyet Theology Journal* XXV/3 (2021), 1018.

⁴⁴ Ebu Hasan Ali b. Ahmed b. Muhammed b. Ali en-Neysabûri eş-Şâfiî el Vâhidî, *Esbabü'n-nüzul'l-Kur'ân*, thk. Âsım b Abdu'l Muhsin el Humeydâni (ed-Dammâm: Dârü'l-İslâh, 1412), Bkz. 49; Orhan Atalay, "Ahbâr ve Ruhbân (Kur'ân'ın Din Adamlarına Yönelik Eleştirisinin İkili Örneği)", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25 (30 Haziran 2006), 32; Ferruh Kahraman, "Tefsirde Kitab-ı Mukaddesin Tahrîfi Meselesi: II (Tahrîf Kelimesinin Müradifleri Bağlamında)", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/41 (2015), 239.

⁴⁵ Uzun, "Tefsirde Tahsis", 1018.

⁴⁶ İsmail Hakkı b. Mustafa el-İstanbulî el-Hanefî el-Halvetî Bursevi, *Tefsîrû ruhi'l-beyân = Ruhü'l-beyân fi tefsîri'l-Kur'ân* (Beyrut: Darü'l-Fikr, ts.), 1/279.

⁴⁷ Celil Kiraz, "Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Önceki Kutsal Kitaplarda Müjdelenmesi (Tebşirat)", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (2001), 17.

⁴⁸ Ebû Abdillâh Ebû'l-Fazl Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî er-Râzî, *Mefâtihü'l-Gayb* (Beyrut: Darü't-Türasi-l Arabi, 1999), Bkz. 3/485.

⁴⁹ Muhammed Reşid b. Ali Rıza b. Muhammed Şemsu'd-Din Bahau'd-Din Munla Ali Halife Kalamuni el-Hüseyini Reşid Rıza, *Tefsîrû'l-Kur'âni'l-hakim* (el Heyetu'l-Mısriyyetu'l-Âmmetu'l-Kitâb, 1990), Bkz. 2/40.

ile değerlendirilmektedir.⁵⁰ Yahudi liderlerin bilerek gerçeği söylemedikleri, gerçeği anlatan sözlerin ve belgelerin kesinliklerinden emin olmalarına rağmen onları sakladıkları, Allah'ın kitabında yer alan kimi hükümlerden uzak durdukları, onları gündeme getirmedikleri, sessizce geçıştirdikleri ve dikkatlerden sakladıkları anlaşılırken; bu davranışlarının arkasında, dünyaya dönük menfaatlerin yattığı görülmektedir.⁵¹ Yahudi liderlerinin, Yahudilerden aldıkları bahşışler, hediyeler ve rüşvetler nedeniyle Hz. Muhammed'in peygamberliği ile bu tür çıkarlarının sona ereceğini hesaplayarak Tevrat'ta Hz. Muhammed ve İslâm hakkında bulunan açıklamaları gizleme yoluna gittikleri gözlemlenmektedir.⁵²

Bu durum, İslam da dâhil olmak üzere tüm ilahi din mensuplarının, benzer risklerle karşı karşıya olduklarını göstermektedir.⁵³ Özellikle, Bakara Suresi 159. ayetin nüzul sebebinin değerlendirilmesinde, ayetin özel bir nüzul sebebi olmakla birlikte, hükmünün Allah'ın insanlara açıklanmasını emrettiği bilgileri gizleyip saklayan herkesi kapsadığı anlaşılmaktadır.⁵⁴ Bakara Suresi 174. ayette dünyevi çıkar, makam ve mevki için gerçeği gizlemenin haram olduğuna dair yapılan vurgu da bu tür risklerin sadece belirli bir toplulukla sınırlı olmadığını, tüm ilahi din mensuplarının benzer tehlikelerle karşılaşabileceğini göstermektedir.⁵⁵ Bu bağlamda, Ehl-i kitap din adamlarının gerçeği gizlemeleri dikkate alınarak, İslam âlimlerine de bu tür hatalardan kaçınmaları yönünde ciddi bir uyarıda bulunulmaktadır.⁵⁶ Bu bağlamda ilahi kitabın kasıtlı olarak saptırılmasının anlaşılması önem arz etmektedir.

3. İlahi Kitabı Kasıtlı Saptırma

Kur'ân, Ehl-i kitabın Allah'ın kelamını kavrayıp onu iyice anlamış olmalarına rağmen bile onu saptırma ve tahrif etme yoluna gittiklerini ifade etmekte, onların bu yaptıklarını "bilerek ve isteyerek" şeklinde belirtmektedir. Kur'ân'da ilahi kitap ve kelama yönelik bu tür tasarruflar, diğer tahrif türleri gibi eleştirilmekte ve yadırganmaktadır. İlahi kelamın iyice anlaşıldıktan sonra bile saptırılması hususu Bakara suresinin yetmiş beşinci âyetinde beyan edilmektedir.⁵⁷ Bu beyan, Yahudilerin "inek kesme" hadisesi akabinde yer almaktadır. Burada Yahudilerin inatçı ve didişken tabiatları ortaya konulmakta ve onların inançları dile getirilmektedir.⁵⁸ Neticede İslâm'ı kabul noktasında "*onların size inanacaklarını mı umuyor-*

⁵⁰ İşliyen, "Kur'ân-ı Kerîm'in Din Adamlarını Dünyevîleşmeye Karşı İkazı", 512.

⁵¹ Seyyid b. Kutub b. İbrâhim Seyyid Kutub, *Fî zilâl'l-Kur'ân* (Beyrut: Dârü's-Şürûk, 1985), 1/150.

⁵² er-Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, Bkz. 5/204; Taberî, *Tefsîrü't-Taberî*, 3/250 Hds. No: 2373.

⁵³ Kahraman, "Tefsîrde Kitab-ı Mukaddesin Tahrîfî Meselesi", 226.

⁵⁴ Taberî, *Tefsîrü't-Taberî*, 3/251.

⁵⁵ "Allah'ın indirdiği kitaptan bir şeyi gizleyip onu az bir paha ile değışenler yok mu, işte onların yiyip de karınlarına doldurdukları, ateşten başka bir şey değıldir. Kıyamet günü Allah ne kendileriyle konuşur ve ne de onları temize çıkarır. Orada onlar için can yakıcı bir azap vardır."

⁵⁶ Cabir b. Mûsa b. Abdilkâdir b. Cabir Ebu Bekr el-Cezâirî, *Eysarü't-tefsîr li kelâmi'l-aliyyi'l-kebîri* (Medine: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 2003), 1/151.

⁵⁷ "Şimdi (ey müminler!) onların(Yahudilerin) size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Oysa ki, onlardan bir zümre, Allah'ın kelâmını işitirler de iyice anladıktan sonra, bile bile onu tahrif ederlerdi." el-Bakara 2/75.

⁵⁸ el-Beyzâvî, *Tefsîrü'l-Beyzâvî*, 1/89.

*sunuz?*⁵⁹ denilerek inkârî istifham üslubuyla bir hükme bağlanmaktadır.⁶⁰ Yahudilerin İslâm'a karşı tutumlarının sonucunu belirten bu hüküm, onların ilahi kitaplara ve ilahi hitaplara yönelik huy ve tabiatlarına binaen tezahür etmektedir. Bazı Yahudilerin Allah'ın kelamını (Tevrat'ı)⁶¹ dinleyip iyice anlamalarına rağmen kasıtlı olarak onu saptırma eğilimleri ortaya konulmakta, Müslümanların Yahudilerin kendilerine inanacaklarını beklememeleri gerektiği de ifade edilmektedir. Dolayısıyla Allah'ın âyetlerini bile bile inkâr eden Yahudilerin iman etmelerinin beklenmesinin doğru olmadığı vurgulanmakta ve dolaylı olarak Yahudilerin inanç ve amelleri eleştirilmektedir. Böylece ilahi kelama yönelik tahrifin Yahudilere atfedildiği açık bir şekilde tespit edilmektedir.⁶² Diğer âyetlerde olduğu gibi burada da "onlardan bir zümre" ifadesiyle kasıtlı saptırma ve tahrif işi belirli bir kesimle ilişkilendirilmektedir. Bu kesimin Tevrat'ın hükümlerini değiştirmeye çalışan⁶³ Yahudi toplumu üzerinde yönlendirme nüfuzuna sahip din adamları olduğu anlaşılmaktadır.⁶⁴ Sonraki âyette yer alan "Allah'ın size açtıklarını (Tevrat'taki bilgileri)⁶⁵ rabbiniz katında sizin aleyhinizde delil getirsinler diye mi onlara anlatıyorsunuz; bunları düşünemiyor musunuz? derler"⁶⁶ ifadesi onların birbirleriyle bir tartışma içinde olduğunu göstermektedir

İlahi kelamı dinleyip mahiyetini iyice kavramak, istenilen bir husus olmakla beraber sorumluluk gerektiren bir durumdur. Bu ilahi kelamın içerdiği emir, yasak vb. hükümlerle doğrudan ilgilidir. Ancak, ilahi kelama yönelik ihtiras kaynaklı, kasıtlı saptırmalar, bu hükümlerin gereğini yerine getirmemenin ötesinde bir nitelik taşımaktadır. Binaenaleyh âyette "iyice anlamış olma" ve "bile bile tahrif etme" ifadelerinin öne çıktığı görülmektedir. Bunun yanı sıra âyette Ehl-i kitabın "inananlarla karşılaşma" ve "baş başa kalma" gibi durumlar karşısındaki davranışları onların tabiatını ortaya koymaktadır. Yahudilerin vahiy içeriğine yönelik kasıtlı tahriflerinin bu âyette de eleştirildiği açıkça görülmektedir.⁶⁷ Bu eylem hakkında dünya ve ahiret müeyyidesine dair herhangi bir hüküm ve açıklama bulunmamakla beraber ilahi bir eleştirinin söz konusu olduğu müşahede edilmektedir. Konu daha sonraki âyetlerde Allah'ın âyetlerini az pahaya satma konusu ile bağlanmaktadır. Kur'ân'da Yahudilerin ilahi kitaba veya ilahi kelama yönelik saptırmaya ve tahrife dair tutumlarına benzer bir davranışın inananlar tarafından yapılmaması gerektiği

⁵⁹ el-Bakara 2/75.

⁶⁰ el-Kurtubî, *el-Câmi li ahkâmi'l-Kur'ân*, 2/1.

⁶¹ Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ el-Begavî, *Meâlimü't-Tenzil fi tefsiri'l-Kur'ân* (Beyrut: Dâru l-hyai't-Türâsi'l-Arabi, 1999), 1/135.

⁶² Taberî, *Tefsîrû't-Taberî*, 2/244; Maverdi, *en-Nüket ve'l-uyûn*, 1/147.

⁶³ Necmettin Gökçür, "Kur'ân-ı Kerîm Açısından İlâhî Kitapların Tahrîfi Meselesi", *Kur'an Mesajı: İlmî Araştırmalar Dergisi* II/19,20,21 (1999), 223.

⁶⁴ Maverdi, *en-Nüket ve'l-uyûn*, 1/147; Kutub, *Fî zilâli'l-Kur'ân*, 1/84.

⁶⁵ Ebü'l-Kasım Carullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed Zemahşerî, *el-Keşşaf an hakaiki gavamizi't-tenzil ve uyuni'l-ekavil fi vücûhi't-te'vil* (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-Arabiyye, 1987), 1/156.; Neseî, *Medârikü't-tenzil ve hakâiki't-te'vil*, 1/103; el-Cezâirî, *Tefsîrû'l-Cezâirî*, 1/73.

⁶⁶ el-Bakara 2/76.

⁶⁷ "İnananlarla karşılaştıklarında "İman ettik" derler. Birbirleriyle baş başa kaldıkları vakit ise: Allah'ın size açtıklarını (Tevrat'taki bilgileri), Rabbiniz katında sizin aleyhinize hüccet getirmeleri için mi onlara anlatıyorsunuz; bunları düşünemiyor musunuz? derler." el-Bakara 2/76.

hususlu vurgulanmaktadır. Bu itibarla bahsedilen eleştirinin sadece Yahudilere yapılan bir eleştiriden ibaret olmadığı açıkça görülmektedir. Bu bakımdan ilahi kelama muhatap bütün insanların ilahi kitabı anlama ve yorumlama konusunda sapırma ve tahriften uzak durmaları son derece titiz ve duyarlı olmaları önem arz etmektedir.

Kur'ân, ilahi kelamın tahrif edilmesini büyük bir suç olarak nitelendirmekte ve bu fiilin ilahi lanet ve şiddetli azaba yol açtığını belirtmektedir. Bu tahrifatın, tahrif yapanları imandan uzaklaştırdığını vurgulamaktadır. Yahudilerin, Hz. Muhammed'e indirilen vahyi kabul edebileceğini düşünenler eleştirilmekte ve ayrıca bilerek hakka tabi olmayanların da bu eleştirilerin hedefi olduğu anlaşılmaktadır. Bu çerçevede ilahi kitaplarda Allah'ın kelamının nasıl değiştirildiğine dair konuyu ele almak yerinde olacaktır.

4. İlahi Kitaptaki Allah'ın Kelamını Değiştirme

Kur'ân, daha önce indirilen ilahi kitaplardaki tahrifatı ortaya koymaktadır. Beşeriyetin Allah, peygamber ve ilahi kitapla olan ilişkilerini belirleyen kuralları bildirmektedir. İlahi dinlere mensup toplulukların tahrifatla ilgili tutum ve davranışlarını sebep, sonuç ve müeyyide şeklinde ele almaktadır. Bu tutum ve davranışları eleştirel ve sert bir üslupla dile getirmektedir.

İlahi dinlere mensup topluluklar arasında tespit edilen tahriflerden biri olarak ilahi kelamı değiştirme girişimleri de söylenebilir. Bu ise Ehl-i kitabın kendilerine bildirilmiş ilahi bir ifadeyi başka bir sözle değiştirmesi anlamına gelmektedir. Haliyle muhatap topluluk ilahi din dairesindedir lakin beşerî çıkar ve eğilimleri sebebiyle heva ve hevesleri doğrutusunda ilahi kelamı değiştirme çabasında bulunmaktadır.⁶⁸

Allah, Yahudileri işledikleri günahları sebebiyle cezalandırdıktan sonra bir lütuf ve nimet olarak vatan ve barınma yeri edinecekleri, bol rızık elde edecekleri bir kasabaya girmelerini istemektedir. Bu kasabaya cismen ve kavlen Allah'a boyun eğerek alçakgönüllülükle girmeleri emredilmektedir. Bu emirle onlardan huşu ve tevazu beklenmektedir. Lakin görülen odur ki şükürlerini ve tevazularını göstermek için kapıya vardıklarında kendilerinden secde etmek talep edilmekte iken, onlar kapıdan girerken başlarını eğmemekle kalmayıp, kalçalarının üzerinde sürünerek girmeyi tercih etmektedirler. Yahudilerin kapıdan giriş şeklini değiştirmekle kalmayıp söylemeleri emredilen sözleri de değiştirdikleri görülmektedir. Allah'ın kendilerinden söylemelerini istediği sözle alay etmekte, ilahi buyruğa muhalefette bulunmaktadırlar. 'Hıtta' (bağışla) demeleri emredildiği halde, onlar 'Hinta fi şair' (arpa içinde buğday) diyerek emredilen sözü değiştirmektedirler. Kur'ân'da bu tutumları fisk ve zulüm olarak ifade edilmektedir. Burada fisk, emrin dışına çık-

⁶⁸ "Fakat zalimler, kendilerine söylenenleri başka sözlerle değiştirdiler. Bunun üzerine biz, yapmakta oldukları kötülükler sebebiyle zalimlerin üzerine gökten acı bir azap indirdik." el-Bakara 2/59.

mak; zulüm ise bir şeyi yanlış yere koymak anlamına gelmektedir. Yahudilerin bu davranışlarının her iki kavramın kapsamında yer aldığı görülmektedir. Yahudilerin, Allah'ın kendilerine söylemelerini emrettiği sözleri değiştirerek söylemeleri "zalimlik" olarak belirtilmektedir. Bu durumun, Kur'ân'ın Yahudilere yönelik eleştirel yaklaşımının belirgin örneklerinden birini teşkil ettiğini söylemek mümkündür. Yahudiler bu davranışları ile ilahi buyruklara karşı saygısızlık, isyan ve itaatsizlikte bulunmuş olmaktadır. Bu âyetlerde hitap çevresinin İsrailoğulları olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre İsrailoğulları "kendilerine söylenenleri başka sözlerle değiştirme yoluna gitmekte ve ilâhi kelamı değiştirmelerine rağmen, dindar bir profil çizmektedirler. İsrailoğullarının Allah'ın kelamını başka kelam ile değiştirme girişimleri, ilahi kelama yönelik olumsuz tavırlarını göstermektedir. İlgili âyetlerde Kur'ân'ın, geçmişte yaşanmış bir durumu sadece olayın anlatımı amacıyla detaylandırmadığı, inananların öncelikli hitap ve hedef kitlesi olması nedeniyle Müslüman toplum için ilahi kitap, ilahi kelam ve ilahi buyruklar açısından bir çerçeve belirlediği görülmektedir. Bu çerçevenin aşılması, ilahi kelamın bozulmasına yönelik eylemlere dâhil olma riskini taşımaktadır, binaenaleyh ilahi kelamda sapma ve saptırma risklerinin tüm inançlı insanlar için geçerli olabileceği de bu çerçevede değerlendirilebilir. Bu bağlamda, ilahi kitaptaki kelimelerin yerlerini değiştirme konusunun da ayrıntılı bir şekilde ele alınması gerekmektedir.

5. İlahi Kitaptaki Kelimelerin Yerlerini Değiştirme

Kur'ân'da, üç farklı yerde, ilahi kitaplarda kelimelerin yerlerinin değiştirilmesi suretiyle yapılan tahriften bahsedilmektedir.⁶⁹ Bu tahrif Kur'ân'da çeşitli açılardan tenkit ve değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Âyetlerdeki tespitlerin değerlendirme ve tenkit niteliği kadar Kur'ân muhataplarına yönelik mesajlar da belirgin olarak görülmektedir. Kur'ân'ın ilahi kitaplarda yapılan tahrifleri ele alması, insanların bu metinlere yönelik müdahalelerini ve Kur'ân'a karşı sergiledikleri yaklaşımları ortaya koymayı amaçladığı anlaşılmaktadır.

Mâide suresinde "... Onlar kelimelerin yerlerini değiştirirler (kitaplarını tahrif ederler). Kendilerine öğretilen ahkâmın (Tevrat'ın) önemli bir bölümünü de unuttular..."⁷⁰ beyanında ilahi kitapta kelimelerin yerlerini değiştirmek suretiyle yapılan tahrife dikkat çekilmektedir. Bu tahrif âyetlerin indirilme sebeplerinin dışında bir manaya yorumlanarak⁷¹ beşer amaçlarına hizmet eden kelimelerle değiştirilip sömürüye uygun hale getirilerek yapılmaktadır.⁷² Hz. İsa ve Hz. Muhammed'in peygamberliğine işaret eden âyetlerin keyfi yorumlanması bunun örneklerindedir.⁷³ Allah'ın kelimelerini değiştirip kendi uydurduklarını Allah'ın kitabı olarak sunmaya çalıştıkları müşahede edilmektedir.⁷⁴

⁶⁹ en-Nisâ 4/46; el-Mâide 5/13; 41.

⁷⁰ el-Mâide 5/13.

⁷¹ Neseî, *Medârikü't-tenzîl ve hakâikü't-te'vîl*, 1/434.

⁷² Maverdi, *en-Nüket ve'l-uyûn*, 2/21.; Zuhayli, *Tefsirü'l-Münir*, 6/125.

⁷³ el-Cezâirî, *Tefsirü'l-Cezâirî*, 1/608.

⁷⁴ Said Havva, *el-Esâs fi't-tefsîr* (Kahire: Dâru's-Selâm, 2004), 2/804.

Nisâ Sûresi'nde, "Yahudilerden bir kısmı kelimeleri yerlerinden değiştirirler" buyrulmaktadır. Bu ifade, tahrif edilen ilahi kelamın Tevrat olduğunu ortaya koymaktadır. Tevrat'ın tahrifi, metnin amacından saptırılmasını ve böylece insanların yanıltılmasını hedeflemektedir. Yahudilerden bazıları, Tevrat'taki âyetleri Allah'ın belirlediği konumdan çıkararak yerine başka bir şey koymakta veya istedikleri şekilde yorumlamaktadır. Bu durum, ilahi mesajın amacından saptırıldığını göstermektedir. Bu bağlamda, Yahudilerin bu tutumunun kasıtlı olduğu ve arzu ve isteklerini vahyin üstünde tuttukları anlaşılmaktadır.⁷⁵ Âyetin Anlatım akışında Yahudi çevrelerin Hz. Muhammed'e ve İslâm'a karşı aşırı düşmanlıklarının dil oyunları ile tezahürü ortaya konmaktadır. Kur'ân onların ikinci yaklaşımlarının dillerine yansımalarını "dillerini eğerek, bükerek ve dine saldırarak (Peygambere karşı) 'İşittik ve karşı geldik, dinle dinlemez olası', 'râinâ' derler." şeklinde çok açık ve yalın bir şekilde ifade etmektedir.⁷⁶ Böylece Kur'ân onların kin ve düşmanlığını itiraz edemeyecekleri şekilde ortaya koymakta, kendilerine söylenen kelimeleri söylememeleri ve değiştirmelerini eleştirmekte,⁷⁷ tutumlarını küfür ve inkâr olarak değerlendirmektedir.

İlahi kelamda kelimelerin yerlerini değiştirerek yapılan anlam saptırmasını detaylandıran anlatımlardan bir diğeri yine Mâide suresinin kırk birinci âyetinde yer almaktadır.⁷⁸ Âyetin siyakında, kalpleriyle inanmadığı halde ağızlarıyla "iman ettik" diyenler ve Yahudilerden küfürde yarışanların tutum ve söylemlerine atıf yapılmaktadır. Bunlardan bir kısmının Hz. Muhammed ile temas içinde olmakla beraber onun öğretisine değil, Hz. Muhammed ile temas kurmayan kesimlerin yalın söylemlerine itibar ettikleri vurgulanmaktadır. Bu kesimlerin içinde, toplumun Hz. Muhammed ve İslâm'a yönelmesine karşı fikir ve söylem düşmanlığı yürüten bazı mihrakların varlığı ortaya konulmaktadır. Bu mihraklar ise "kelimeleri yerlerinden kaydırıp değiştirenler" olarak ifade edilmektedir. Bu kesimin "Eğer size şu verilirse hemen alın, verilmezse sakının" şeklinde insanları tahriflerine yönlendirdikleri görülmektedir. İlahi kelama ve ilahi hükümlere karşı saptırma ve tahrif eylemi bu âyetin son ifadesinde cezai müeyyide ile hüküm altına alınmaktadır. Bu hükümde "Onlar için dünyada rezillik, ahirette onlara mahsus büyük bir azap vardır"⁷⁹ buyrulmaktadır tahrifin dünyevî ve uhrevî cezası beyan edilmektedir.

Kur'ân, Yahudilerin Tevrat'taki kelimelerin yerlerini değiştirerek anlamlarını çarpıtmalarını ve bu yolla dine yönelik saldırılarda bulunmalarını çeşitli âyetlerde

⁷⁵ "... dine bir kin ve hınc besleyerek..." en-Nisâ 4/46.

⁷⁶ en-Nisâ 4/46.

⁷⁷ Ebu's Suûd, *İrşâdü'l-'akli's-selîm*, 2/184.

Ey Resûl! Kalpleri iman etmediği halde ağızlarıyla 'inandık' diyen kimselerden ve Yahudilerden küfür içinde koşuşanlar(ın hali) seni üzmesin. Onlar durmadan yalana kulak verirler ve sana gelmeyen (bazı) kimselere kulak verirler kelimeleri yerlerinden kaydırıp değiştirirler. 'Eğer size şu verilirse hemen alın, o verilmezse sakının!' derler. Allah bir kimseyi şaşkınlığa (fitneye) düşürmek isterse, sen Allah'a karşı, onun lehine hiçbir şey yapamazsın. Onlar, Allah'ın kalplerini temizlemek istemediği kimselerdir. Onlar için dünyada rezillik vardır ve ahirette onlara mahsus büyük bir azap vardır." el-Mâide 5/41.

⁷⁹ el-Mâide 5/41.

eleştirmektedir. Ayrıca, kendilerine öğretilen ilahi hükümleri unutmuş olmaları ve sürekli olarak hainlik yapmaları da kınanmakta; yalana kulak verip, Peygamberi muhatap kabul etmeyen kimselerin sözlerine itibar etmeleri ve ilahi kelamı saptırmaları da bu bağlamda ele alınmaktadır. Bu durum, ilahi kitaptan olmayan unsurların kitaptanmış gibi sunulmasının da detaylı bir şekilde incelenmesi gereken bir konu olduğunu ortaya koymaktadır.

6. İlahi Kitaptan Olmayı Kitaptanmış Gibi Gösterme

İlahi kelamın insanın tahrifine maruz kaldığı alanlardan biri, beşer tarafından üretilmiş ve uydurulmuş içeriklerin Allah'a nispet edilmesidir. İlahi din topluluklarında bu tür girişimlerin varlığına dair Kur'ân'ın tespitleri, ilahi ve beşerî alanla ilgili önemli bir risk ve tehlike alanına dikkat çekmektedir.⁸⁰ Din alanının tarih boyunca hem itibar vesilesi hem de iktidar, güç ve hâkimiyet aracı olarak kullanıldığı müşahede edilmektedir. Bu bağlamda ilahi kelamın inanlar üzerindeki belirleyici ve bağlayıcı niteliği, inanmış bireyler üzerinde nüfuz ve hâkimiyet kurmak isteyenlerin istismarına yol açmaktadır. Bu sebeple, ilahi alan insan tahrifatının çeşitli biçimleriyle karşı karşıya gelmiştir ve gelmektedir.

İlahi kelamın inananlar üzerinde kayıtsız bir teslimiyet oluşturma niteliği bulunmaktadır. Bununla beraber ilahi kelam ve hükümlerin anlaşılması ve özellikle uygulanması hususunda bir içtihat ve tevil alanı da yer almaktadır. Bu durumun insan kaynaklı düşünce ve yaklaşımların ilahi alana sirayeti kolaylaştırdığı müşahede edilmektedir. İlahi bilginin gücüne dair farkındalık ise, kendi söylem ve taleplerinin aynı nitelikte karşılık bulmasını isteyen güç odakları için cazip bir araç haline gelmektedir. Bu bağlamda, ilahi niteliği olmayan beşerî sözlerin ilahi kelam olarak sunulmaya çalışıldığı girişimlere tanıklık edilmektedir.⁸¹ Bu tür girişimlerin failleri, "Ehl-i kitap'tan bir grup" ifadesiyle açıkça belirtilmektedir.⁸² "Ehl-i kitap" kavramının âyetteki anlamı açısından, tarihsel ve kültürel güçlü göstergeler mevcuttur. Kültürel açıdan, "kitap" ve "okuma" geleneğinin temsilcisi Yahudilerdir. Tarihsel olarak ise Kur'ân'ın indiği dönemde bu geleneğe sahip olup Müslüman toplumla muhatap olanlar da Yahudilerdir.⁸³ Bu girişimin nispet edildiği "*Ehl-i kitap'tan bir grup*" beyanı, Yahudi toplumunun ilahi bilgi alanında söz ve nüfuz sahibi kesimini işaret etmektedir.⁸⁴ Bu topluluğun, mimikler ve okuma oyunları ile bazı ifadelerine "ilahi kelam" statüsü kazandırma girişimleri, "*okuduklarını kitaptan sanasınız diye kitabı okurken dillerini eğip бүkerler*" ve "*Bu Allah katındandır, derler*" beyanıyla tespit edilmektedir. Okuduklarının kitap içeriğiyle ilgisinin bulunmadığı da "*Halbuki okudukları Kitap'tan değildir*" beyanıyla kesin bir şekilde reddedilmektedir. Onların bu girişimleri ve tasarrufları "*Onlar bile bile Allah'a iftira*

⁸⁰ "Ehl-i kitap'tan bir grup, okuduklarını kitaptan sanasınız diye kitabı okurken dillerini eğip бүkerler. Halbuki okudukları Kitap'tan değildir. Söyledikleri Allah katından olmadığı halde: Bu Allah katındandır, derler. Onlar bile bile Allah'a iftira ediyorlar." Âl-i İmrân 3/78.

⁸¹ Zemahşerî, *el-Keşşaf*, 1/376.; el-Cezâirî, *Tefsirü'l-Cezâirî*, 1/335.

⁸² Âl-i İmrân 3/78.

⁸³ Zuhayli, *Tefsirü'l-Münir*, 3/272.

⁸⁴ el-Beyzâvî, *Tefsirü'l-Beyzâvî*, 2/24.

*ediyorlar*⁸⁵ hükmü ile iftira kapsamında değerlendirilmektedir. Âyette bu tasarru-
fun “bile bile” niteliğinin belirtilmiş olması insan hırsının ilahi kelimada konusunda
aklı zorlayıcı cüretine işaret etmektedir.⁸⁶

Buradaki tespit ve değerlendirmeler, Yahudi toplumunda bazı kesimlerin
kendi hırs ve tamahlarını içeren talepleri topluma kabul ettirmeye çalıştıklarını
ortaya koymaktadır. Bu kesimlerin, ilahi kelamı ve din alanını kullanarak toplumu
yanıltma ve yönlendirme girişimlerinde buldukları anlaşılma, bu tür girişim-
lerin pratikte uygulandığı görülmektedir. Bu uygulama biçimlerinden biri olarak
kendi hedefleri doğrultusunda uydurdukları söz ve söylemlere kıymet ve itibar
kazandırmak amacıyla bu sözleri ilahi kelimada iddiasıyla topluma sundukları görü-
lmektedir.⁸⁷ Bu sunumu ilahi kitabı saygı ve hürmetle okudukları gibi okuyarak
yaptıkları anlaşılma.⁸⁸ Müslüman toplumun muhatap olduğu Yahudi kesim-
de, yaygın olan beşer üretimi sözlerin ilahi kelimada kabul ettirilme girişimle-
rinin Kur’ân tarafından ele alınması birçok açıdan önemli bir konu olarak değer-
lendirilmektedir. Bunun faili, Yahudi din adamlarının ilahi vahiy içeriği üzerinde
gerçekleştirdiği tahrifat formlarından biri olarak ortaya konulmakta ve ilahi kayıt
ile tespit ve tescil edilmektedir.⁸⁹

İlahi kelamada yapılan müdahaleler, değiştirme, çarpıtma, saptırma ve ilahi ke-
lam olduğu iddia edilen uydurmaları kapsamaktadır. Din âlimi olarak kabul edilen
kesimin bu tür girişimleri, tahrifin boyutlarını ve insanların ilahi kelamada yönelik
tutum ve davranışlarının potansiyelini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Kur’ân’ın
eleştirel yaklaşımı, hem Kur’ân’ın muhatapları için Kur’ân âyetleriyle metin ve an-
lam bakımından bir ilişki ve iletişim seviyesi belirlemekte hem de bütün ilahi din-
lere mensup topluluklar açısından tehlikeli bir alanın varlığını işaret etmektedir.

Sonuç

Kur’ân’da, Ehl-i kitabın ilahi kitapları tahrif etmesine dair birçok eleştiri yer
almaktadır. Bu konuda ilahi kelamın tahrifine yönelik uyarılar dinin asli unsur-
unun korunması noktasında büyük önem arz etmektedir. Kur’ân’da, ilahi kelamın
tahrif edilmesinin yalnızca Yahudi toplumuna özgü bir sorun olmadığı, kitap ehli
olan tüm müntesipler için tehdit oluşturduğu tespit edilmektedir. Bu bağlamda,
Kur’ân, ilahi kitaplara yönelik beşerin tahrif tasarruflarını şiddetle eleştirip birta-
kım müeyyideleri dile getirmektedir. İlahi kitabın tahrifi konusunda Müslüman
toplumu uyanık ve dikkatli olmaya da çağırılmaktadır. Bu noktada Kur’ân’da, Ehl-i
kitabın bir kısmının ilahi kitabı keyfi olarak tatbik ettiği belirtilmektedir. Yüce Al-
lah’ın bazı emir ve yasaklarını insanlardan gizledikleri ifade edilmektedir. İlahi

⁸⁵ Âl-i İmrân 3/78.

⁸⁶ Ebu Zehra, *Zehretü't-Tefâsîr*; 3/1288.

⁸⁷ Sa’dî, *Tefsîru's-Sa’dî*, 136.

⁸⁸ el-Mâtürîdî, *Te’vilatu ehli's-sünne*, 2/413.

⁸⁹ Kutub, *Fî zilâli'l-Kur’ân*, 1/418-419.; Zuhayli, *Tefsîrü'l-Münir*, 3/272.

kelamın bir kısmını asıl mecrasından kasıtlı olarak saptırdıkları bildirilmektedir. İlahi kitaptaki birtakım lafızları başka sözlerle tebdil ettikleri dile getirilmektedir. İlahi kitaptaki birçok kelimenin yerlerini değiştirdiklerine yer verilmektedir. İlahi kitapta olmayan bazı sözleri ilahi kitaptanmış gibi takdim ettikleri de görülmektedir.

Kur'ân, önceki ilahi kitaplarda yapılan tahrifleri eleştirip ilahi vahyin lafız ve manasının orijinal haliyle korunmasının önemine dikkat çekmektedir. İlahi kitapların tahrif edilmesinin Kur'ân'da eleştirilmesi sadece tarihsel bir tenkit değil, Müslüman topluma yönelik önemli uyarılar içermekte, ilahi kelamı koruma ve ona sadakat gösterme konusundaki sorumluluğunu da hatırlatmaktadır. Kur'ân'ın bu eleştirileri, Müslümanların ilahi kitaba karşı titiz ve saygılı bir yaklaşım sergilemelerini teşvik etmekte, âyetlerin hepsine aynı şekilde bir bütün olarak teslimiyetini istemektedir. Bu teslimiyet inanan toplumda adaletin, huzur ve mutluluğun sağlanması için büyük önem arz etmektedir. Bu itibarla Kur'ân'da yapılan eleştiriler, geçmişte yaşanmış olayların anlatılmasının ötesinde, günümüz ve gelecekteki tüm insanlara yönelik bir öğüt ve uyarı niteliğindedir. Bu öğüt ve uyarı, muhatap olan herkesin ilahi kelama son derece titiz ve duyarlı olmasını vurgulamaktadır. Kur'ân, ilahi kelamın insanlar üzerindeki etkisini kullanarak çıkar elde etmeye çalışan her türlü girişimi kınamakta ve inananları bu tür yanlış yönlere gitmeye ve yönlendirmeye çalışan kimselere karşı daima teyakkuz halinde olmalarını talep etmektedir. Kur'ân'da ilahi kelama yönelik her türlü beşerî müdahalenin dünyada rezillik, ahirette de ağır bir azapla karşılık bulacağı belirtilmekte, inananlara lafız ve mana itibarıyla onu doğru bir şekilde izah etme görevi yüklenmektedir.

Kaynakça

- Akdemir, Hikmet. Hz. Peygamber ve insan sevgisi [Kutlu Doğum Sempozyumu (I : 2007 : Şanlıurfa)]. Hz. Peygamberin Beşer Olduğunu Vurgulayan Âyetler Üzerine Bir Değerlendirme. : 2007.
- Atalay, Orhan. "Ahbâr ve Ruhbân (Kur'ân'ın Din Adamlarına Yönelik Eleştirisinin İkili Örneği". Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 25 (30 Haziran 2006), 27-40.
- Bayram, Enver. "Kur'ân'da Yahudilere Lanet Edilme Meselesi". Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 15 (2020), 11-42.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ el-. Meâlimü't-Tenzîl fi tefsîri'l-Kur'ân. 5 Cilt. Beyrut: Dârü İhyai't-Türâsi'l-Arabi, 1. Basım, 1999.
- Beyzâvî, Nasîrüddin Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-. Envarü't-tenzîl ve esrarü't-te'vîl. 5 Cilt. Beyrut: Dârü İhyai't-Türâsi'l-Arabi, 1997.
- Bursevi, İsmail Hakkı b. Mustafa el-İstanbulî el-Hanefî el-Halvetî. Tefsîrü ruhi'l-beyân = Ruhü'l-beyân fi tefsîri'l-Kur'ân. 10 Cilt. Beyrut: Darü'l-Fikr, ts.
- Cezâirî, Cabir b. Mûsa b. Abdilkâdir b. Cabir Ebu Bekr el-. Eysarü't-tefsîr li kelâmi'l-aliyyi'l-kebîri. 5 Cilt. Medine: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 5. Basım, 2003.
- Ebu Zehra, Muhammed b. Ahmed b. Mustafa b. Ahmed. Zehretü't-Tefâsîr. 10 Cilt. Dârü'l-Fikir'l-Arabi, ts.
- Ebu's Suûd, el-İmâdi Muhammed b. Muhammed b. Mustafa. İrşâdü'l-'akli's-selîm ilâ mezâyâ'l-Kitâbi'l-Kerîm. 9 Cilt. Beyrut: Dârü İhyâu't-Turâsi'l-Arabî, ts.
- Gökkır, Necmettin. "Kur'ân-ı Kerîm Açısından İlahî Kitapların Tahrîfi Meselesi". Kur'an Mesajı: İlmî Araştırmalar Dergisi II/19,20,21 (1999), 210-223.

- Harman, Ömer F. "Yahudilikte Peygamberlik ve Peygamberler". İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi IX/[Prof. Dr. Nihad M. Çetin Hatıra Sayısı] (1995), 127-161.
- İbni Âşûr, Muhammed Tahir b. Muhammed b. Muhammed et-Tunusi. Tefsîrû't-Tahrîr ve't-tenvîr. 30 Cilt. Tunus: et-Dâru't-Tunisiyye, 1984.
- İbn-i Kesîr, Ebû'l-Fida İmadüddin İsmail b. Ömer. Muhtasar tefsîrû İbn Kesir. thk. Muhammed Ali Sâbûnî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kur'âni'l-Kerîm, 1981.
- İbnü'l-Cevzi, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed Bağdâdî. Zâdü'l-mesîr fî ilmi't-tefsîr. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, 1. Basım, 2001.
- İşliyen, Burhan. "Kur'ân-ı Kerîm'in Din Adamlarını Dünyevîleşmeye Karşı İkazı". Diyanet İlmi Dergi 57/2 (15 Haziran 2021), 499-524.
- Kahraman, Ferruh. "Tefsîrde Kitab-ı Mukaddesin Tahrîfî Meselesi: II (Tahrîf Kelimesinin Müradifleri Bağlamında)". Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi I/41 (2015), 213-242.
- Karsli, İbrahim Hilmi. "Kur'ân'da Yahudi Din Adamlığı -Yahudi Geleneğiyle Mukayeseli Bir Çalışma". Milet ve Nihal (Dergi) VII/1 (2010), 61-93.
- Kaya, Osman. Kur'an'ın Nüzûlu Sürecinde Müslümanlarla Diğer Dinî Guruplar Arasındaki İlişkilerin Kur'an'a Yansıması. Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2004.
- Kaya, Remzi. "Müslüman Ehl-i Kitap İnanç Esaslarının Karşılaştırılması". Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Girişinin Din Boyutu (Sempozyum), 299-329.
- Kiraz, Celil. "Hz. Muhammed (Sav)'in Önceki Kutsal Kitaplarda Müjdelmesi (Tebşirat)". Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 10/1 (2001), 231-260.
- Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensârî el-. el-Câmi li ahkâmî'l-Kur'ân. 20 Cilt. Kahire: Dâru Kütübî'l-Mısıryye, 1964.
- Kutub, Seyyid b. Kutub b. İbrâhim Seyyid. Fî zilâli'l-Kur'ân. 6 Cilt. Beyrut: Dâru's-Şürûk, 17. Basım, 1985.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd Semerkandî el-. Te'vilatü'l-Kur'ân/Te'vilatu ehli's-sünne. thk. Mecdî Bâslûm. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2005.
- Maverdi, Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habib. en-Nüket ve'l-uyûn tefsîrû'l-Kur'ân. 6 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türâsi'l-Arabi, 1997.
- Merâğî, Ahmed b Mustafa el-. Tefsîrû'l-Merâğî. 30 Cilt. Şirketü Mektebetü ve Matbatü Mustafa el-Babî el-Halebi, 1946.
- Nesefî, Ebû'l-Berekat Hafızüddin Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. Medârikü't-tenzîl ve hakâikü't-te'vîl. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1. Basım, 1998.
- Râzî, Ebû Abdillâh Ebû'l-Fazl Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî er-. Mefâtihü'l-Gayb. 32 Cilt. Beyrut: Daru't-Türasi-l Arabi, 3. Basım, 1999.
- Reşid Rıza, Muhammed Reşid b. Ali Rıza b. Muhammed Şemsu'd-Din Bahau'd-Din Munla Ali Halife Kalamuni el-Hüseyini. Tefsîrû'l-Kur'âni'l-hakim. 12 Cilt. El Heyetu'l-Mısıryyetu'l-Âmmetu'l-Kitâb, 1990.
- Sa'dî, Ebu Abdurrahman b. Nâsir b. Abdullah b. Nasır. Teysirü'l-kerîmî'r-Rahman fî tefsîri kelami'l-Mennan. thk. Abdurrahman b. Mualla el-lüveyhik. Müessesetü'r-Risale, 1. Basım, 2000.
- Said Havva. el-Esâs fî't-tefsîr. 11 Cilt. Kahire: Dâru's-Selâm, 2004.
- Semerkandî, Ebû'l-Leys Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm es-. Bahrû'l-'ulûm. thk. Ali Muhammed Muavviz vd. Beyrut: Daru'l-kütubi'l-ilmiyye, 1. Basım, 1993.
- Süyûtî, Ebû'l-Fazl Celaleddin Abdurrahman b. Ebî Bekr es-. ed-Dürrü'l-mensûr fî't-tefsîr bi'l-me'sûr. 8 Cilt. Beyrut: Darü'l-Fikir, ts.
- Taberî, Ebû Cafer b Cerir Muhammed b. Cerir b. Yezid. Câmiu'l-beyân fî tefsîri'l-Kur'ân. 24 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 1. Basım, 2000.
- Uzun, Ayşe. "Tefsirde Tahsis: Mukatil b. Suleyman'ın Kitab-ı Mukaddes'in Tahrifine Dair Âyetleri Hz. Muhammed'in Tebşiri Özelinde Yorumlaması = Takhsis in the Tafsir: Mukatil b. Sulayman's

Interpretation of Verses Regarded with Falsification of Bible in the Context of Muhammad's Tabshir". Cumhuriyet İlahiyat Dergisi = Cumhuriyet Theology Journal XXV/3 (2021), 1001-1020.

Vâhidî, Ebu Hasan Ali b. Ahmed b. Muhammed b. Ali en-Neysabûri eş-Şâfiî el. Esbabü'n-nüzul'l-Kur'ân. thk. Âsım b Abdu'l Muhsin el Humejdâni. ed-Dammâm: Dâru'l-Islâh, 1412.

Zemahşerî, Ebü'l-Kasım Carullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed. el-Keşşaf an hakaiki gavamizi't-tenzil ve uyuni'l-ekavil fi vücuhî't-te'vil. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-Arabiyye, 3. Basım, 1987.

Zuhayli, Vehbe. et-Tefsîru'l-münîr fi'l-'akîdeti ve's-şerî'ati ve'l-menhec. 30 Cilt. Şam: Dârü'l-Fikri'l-Muâsır, 2. Basım, 1997.